

James

LEMNISCAAT

James

R. Gerritsen

Rotterdam (Lemniscaat) 2004

165 p., ISBN 9056374982, € 12,50

Een van de grondleggers van het pragmatisme, William James, staat centraal in deze beknopte en geslaagde studie van de filosoof, natuurkundige en psycholoog Rein Gerritsen. Ze verscheen in Lemniscaats serie 'Kopstukken Filosofie'.

Na een korte inleiding op James' leven en werken bespreekt Gerritsen de Amerikaanse filosoof-psycholoog onder vier aspecten. James de psycholoog, de levensfilosoof, de radicale empirist en tot slot de pragmatist. De indeling van deze studie is min of meer ontleend aan de chronologie van James' belangrijkste werken.

William James (1842-1910) was een veelzijdig denker. Niet alleen leverde de Harvardprofessor een belangrijke bijdrage tot de filosofie, ook was hij de grondlegger van de wetenschappelijke psychologie en van de godsdienstpsychologie. Op die gebieden publiceerde James enkele baanbrekende studies, die trouwens samenhangen met zijn filosofisch werk.

Naast John Dewey en Charles S. Peirce geldt James als naamgever en vader van het pragmatisme. Deze richting in de filosofische kenmerkte zich door een zekere afzijdigheid van klassieke strijdvragen, bijvoorbeeld rond de absolute waarheid of de precieze relatie tussen lichaam en geest.

In James' pragmatisme gaat de aandacht vooral uit naar de praktische betekenis van waarheidsclaims en theorieën. Beroemd, misschien wel berucht, is in dit verband zijn uitspraak 'Waar is wat werkt.' Wat waar is of werkelijk bestaat moet zichzelf in de praktijk als zodanig bewijzen. Daarnaast zijn persoonlijke overtuigingen bij James in tel, want pas door subjectieve inbreng wordt waarheid waar.

Waarheid wordt bovendien niet voor eeuwig en altijd ontdekt, maar door mensen uitgevonden, is vervolgens object van intersubjectieve toetsing en kan mettertijd onwaar worden.

Deze inleiding in het leven en denken van William James moet geslaagd heten. Gerritsen laat zien dat James' denken nog altijd actueel is. Verder munt dit boek uit in helderheid, is goed en onderhoudend geschreven en voorzien van duidelijke voorbeelden. De beknoptheid strekt eveneens tot aanbeveling. (FH)